

Охорона правопорядку

УДК 355.541.2

І.В. Власенко, І.О. Борозений, О.О. Лікаренко

Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків

ГРУПОВІ ТАКТИЧНІ РЕФЛЕКСИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ МАЛОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ

У роботі розглядаються питання підвищення ефективності дій малих бойових груп. Експериментальним шляхом визначаються основні критерії їх дій. Підвищення боєздатності малих бойових груп відбувається за рахунок вироблення в особового складу групових тактичних рефлексів.

Ключові слова: рефлекс, міліція, мала група, тактика, експеримент, ефективність, травматизм, боєздатність.

Вступ

Для України, як і для більшості незалежних держав, що утворилися на пострадянському просторі (після 1991 року), характерні тенденції до зростання особливо небезпечних злочинів, поява нових видів злочинної діяльності. Криміногенна ситуація в Україні за останні роки зазнала значних змін в структурі і динаміці (рис. 1). Прояви екстремізму і тероризму в останні роки змушують серйозно задуматися над питаннями протидії цим явищам. Відзначається зростання професіоналізму кримінальних елементів, жорстокість і цинізм при скоєнні злочинів, їх корислива спрямованість. Необхідно відзначити, що кваліфікація і спеціалізація – основні елементи кримінального професіоналізму.

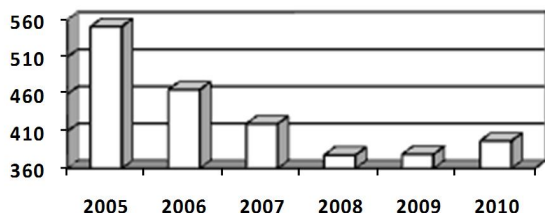


Рис. 1. Кількість організованих груп та злочинних організацій в Україні

Актуальність проблеми полягає в необхідності більш якісного та ефективного протидії злочинним проявам, особливо при протидії організованим злочинним групам [1]. Також актуальність дослідження визначається зростаючою значимістю в сучасних умовах високого рівня індивідуальної та групової бойової готовності як складової частини професіоналізму працівників органів внутрішніх справ (ОВС). Статистика умисних вбивств в Україну і нещасних випадків серед працівників ОВС України при виконанні оперативно – розшукових завдань має тенденцію сталого зростання.

Основний розділ

Показники загибелі і травматизму не втішні, негативна тенденція в цій сфері зберігається з 1998 року. На жаль, останнім часом спостерігається тенденція

зростання кількості загиблих і травмованих працівників ОВС у результаті злочинного впливу (рис. 2 – 4).

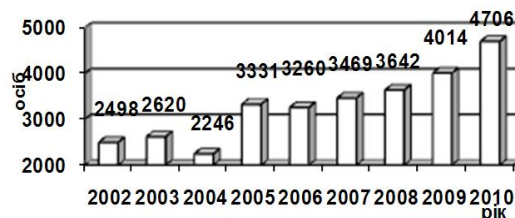


Рис. 2. Динаміка загального рівня травматизму працівників міліції

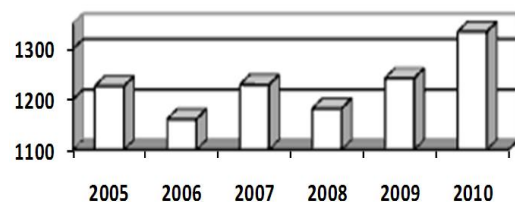


Рис. 3. Кількість працівників ОВС, які постраждали від злочинів

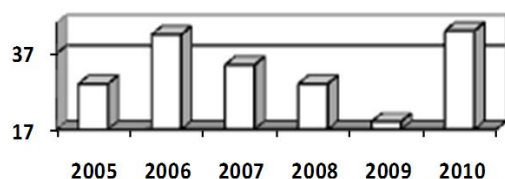


Рис. 4. Кількість працівників ОВС, які загинули від злочинів

Зростання числа організованих злочинних груп призводить, у кінцевому рахунку, до зростання втрат серед працівників правоохоронних органів. Протидія злочинним угрупованням, бандам, терористичним організаціям є однією з актуальних напрямків діяльності органів внутрішніх справ. Показником ефективності в цьому протидію виступає швидке затримання або знищення злочинців, без втрат серед особового складу підрозділів ОВС.

При проведенні оперативних дій особовий склад підрозділів ОВС піддається підвищеному ризику, а за рахунок малої чисельності кожна помилка може при-

звести до травмування правоохоронців та унеможливлення виконання поставленої задачі. Швидкоплинність небезпечної ситуації потребує додаткових навичок від працівників міліції. Проведене у 2002 – 2010 роках опитування біля 100 працівників ОВС різних підрозділів з різних регіонів України зі стовідсотковим результатом вказує, що необхідно значно скоротити час на аналіз ситуації, адаптацію та проведення перших дій. Тому і встає проблема відпрацювання тактичних рефлексів у особового складу малих оперативних груп [2, 3]. Наукова новизна полягає у визначенні критеріїв ефективності дій малих бойових груп та способів їх визначення. Практичну значимість цієї роботи обумовлює постійна необхідність підвищення професійної готовності працівників міліції до дій в оперативній обстановці.

Груповий тактичних рефлекс – це однаковість прийнятого єдино правильного тактичного рішення всією групою осіб, яка виконує поставлену перед нею певну задачу, при раптовому ускладненні обстановки. Суть рефлексу становить реакція нашої центральної нервової системи на будь-які зовнішні подразники, а суть зовнішнього вираження цього рефлексу становлять закладені в пам'ять і підсвідомість можливі варіанти відповіді на зовнішні подразники.

В останні роки при підготовці фахівців значний інтерес викликають питання, пов'язані з оптимізацією структур підрозділів правоохоронних органів, а також тактикою ведення вогневого контакту [1]. Особливе значення має визначення ефективності групи і підвищення їх бойової готовності [3]. До основних елементів, які впливають на ефективність дій малої бойової групи, відносяться:

- кількісний склад групи;
- тактика і порядок дій;
- рівень професійної підготовки;
- показники ефективності групи.

У Харківському національному університеті внутрішніх справ нами було проведено ряд експериментів, метою яких було дослідження зазначених вище елементів. Завданням першого експерименту було встановлення параметрів підвищення ефективності малої бойової групи в залежності від кількості особового складу в ній. Експериментальна частина проводилася в аудиторії розмірами 8 метрів в ширину і 15 метрів у довжину. На кожній парті були розкладені різні предмети (3 – 4 предмети на парті). В аудиторію заходили учасники експерименту, їм давалося 5 секунд, щоб запам'ятати розташування всіх предметів. Після огляду приміщення один предмет віддалявся, або перекладався на інше місце. Піддослідним необхідно було назвати предмет, який зник або змінив місця розташування. У разі, якщо учасник експерименту називав предмет, поставлена задача вважалася виконаною. Виконувалася завдання 1, 2, 3, 4 і 5-ма міліціонерами. Результати експерименту показані на рис. 5.

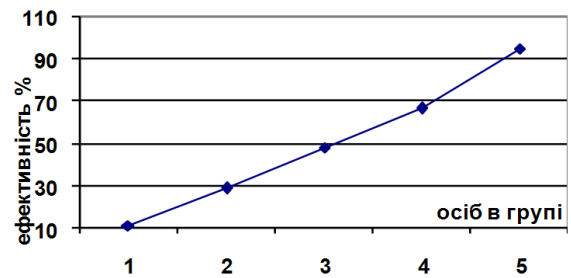


Рис. 5. Результати експерименту на уважність з визначення ефективності дій малої групи

З урахуванням результатів першого експерименту ефективність малої бойової групи, до складу якої входить до 3 осіб, зростає пропорційно, зі збільшенням кількості осіб в групі зростає ефективність дій відбувається вже не пропорційно. При кількості в групі 5 осіб ефективність сягає майже 100%, що є достатньою вимогою для виконання покладеної задачі.

Метою другого експерименту було встановлення закономірності впливу фізичного навантаження на ефективність виконання завдання групою. Цей експеримент був розділений на два етапи. На першому етапі учасники експерименту повинні були в спокійній обстановці (сидячи) за 3 секунди втягати нитку в голку. Фіксувалася кількість позитивно виконаного завдання усіма учасниками експерименту.

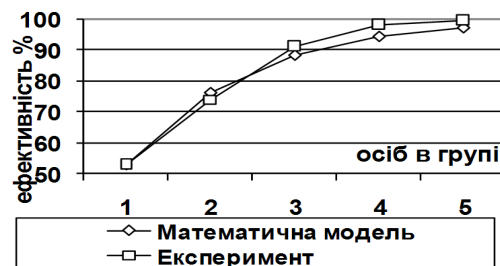


Рис. 6. Результати математичного моделювання та експериментальної частини по визначенню малої моторики учасників експериментів без навантаження

У нормальних (штатних) умовах виконання службово-бойових задач достатньою кількістю особового складу в групі є 4 особи. При цьому експериментальні данні перевищують результати математичної моделі. Наприклад, для 4 осіб ця різниця становить 3,96 %.

У другій частині цього експерименту виконання завдання відбувалося після фізичного навантаження (15 разів віджимання від підлоги в режимі 15 секунд, степ – тест на протязі 30 секунд). Параметри ефективності знизилися в середньому для 1 – 5 осіб в групі на 43 %. Різниця між параметрами ефективності виконання поставленого завдання в залежності від кількості осіб у групі показані на рис. 3. І якщо для однієї людини ефективність знизилася на 99,8 %, то для групи в складі 5 осіб зниження спостерігалася лише на 6,95 %.

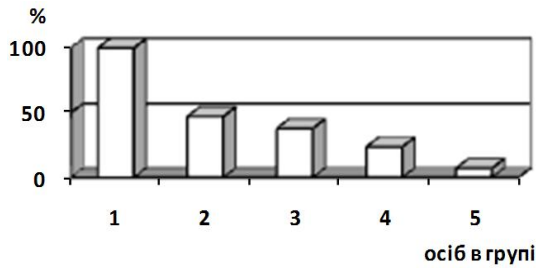


Рис. 7. Зниження ефективності дії групи в залежності від кількості осіб в групі

Результати даного експерименту вказують на ще один факт. При виконанні службово-оперативних задач в екстремальних умовах кількість особового складу залежить не тільки від виду виконуваної задачі, кількості осіб з протидіючого боку але і від інтенсивності, рівня та часу навантаження.

При виконанні вкрай важкого завдання, з високим та інтенсивним фізичними і психологічним навантаженням в умовах прямої загрози для життя, склад малої бойової групи не повинен бути менш ніж 6 осіб.

Третій експеримент проходив з використанням пейнтбольного обладнання на тактичному майданчику (одноповерховий багатокімнатний будинок). Ставилася задача щодо «знешкодження озброєного злочинця», місцезнаходження якого не відоме.

Кількісний склад групи захоплення коливався від 1 до 5 осіб. До складу групи захоплення входили підготовлені бійці (особовий склад тактико-спеціального підрозділу «ЩИТ», який створений на базі наукового курсантського гуртку кафедри тактико-спеціальної підготовки ХНУВС).

Задача вважалася виконаною після ураження з пейнтбольного маркера «злочинця». Результати цього експерименту наведені на рис. 8.

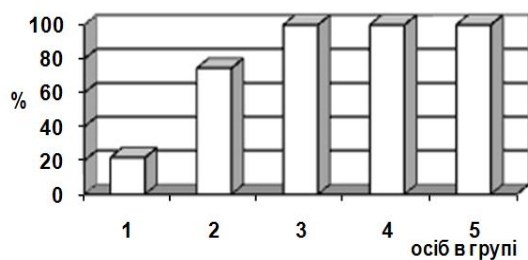


Рис. 8. Відсоток виконання задачі щодо «знешкодження озброєного злочинця» в залежності від кількості бійців у групі захоплення

Той же самий експеримент проводився за участю підготовленого «злочинця» та групи захоплення, до складу якої входили не підготовлені бійці (в ролі яких виступали школярі старших класів). Результати експерименту наведені на рис. 9.

Різниця гістограм на рис. 9 та 10 разюча. В цьому випадку навіть при наявності 6 осіб у групі захоплення ефективність групи була менш 90%.

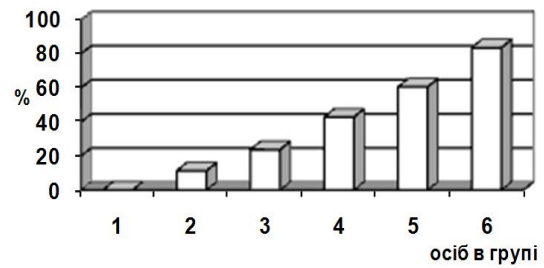


Рис. 9. Відсоток виконання задачі щодо «знешкодження озброєного злочинця» в залежності від кількості не підготовлених бійців у групі захоплення

Вплив рівня професійної підготовки на кількісний та якісний склад малої бойової групи дуже великий. Наприклад, при наявності у групі захоплення 3-х осіб, ефективність дій підготовлених бійців у порівнянні з не підготовленими збільшується у 4,2 рази.

Нами опрацьована методика бойової підготовки для вироблення тактичних рефлексів. Для початку нами були отримані та опрацьовані основні принципи методики.

Перше: робота по виробленню групових тактичних рефлексів ведеться з підрозділами чисельністю до 5 осіб, тому що дуже багато будується на згуртованості та єдності колективу, що на пряму залежить від кількості особового складу підрозділу.

Друге: заняття проводять одноманітно зі всім підрозділом. Необхідно виключати відсутності з яких-небудь причин хоча б навіть одного його співробітника.

Третє: склади підрозділів малої чисельності повинні бути постійними. Кожен працівник зобов'язаний знати фізичні можливості кожного зі своїх товаришів, ступінь реакції і швидкості кожного, знати їх сильні і слабкі сторони.

Це необхідно для того, щоб згуртованою колективі навіть на тактичних тренуваннях співробітник завжди відчував, коли у товариша щось пішло не так, і міг на ходу рефлекторно перебудується для надання допомоги товаришеві саме по цим слабким його сторонам.

Четверте: в обмежених умовах жилих будинків або інших будівель чисельність підрозділу повинна бути не менше трьох осіб, так як з урахуванням можливих втрат, двоє зможуть винести третього, і не більше чотирьох – тому що в тісноті на обмеженому просторі більша кількість співробітників буде натикатися один на друга, з перетином ліній вогню зброї у спину товаришів з непередбачуваними наслідками, і представляти групову мету.

П'яте: під час проведення практичних занять на навчально-імітаційному полігоні, дані заняття проводити з імітаційними світло шумовими пристроями, страйкбольною або пейнтбольною зброєю, з залученням досвідчених і тренуваних співробітників, для чинення опору.

Весь процес вироблення групових тактичних рефлексів в підрозділі малої чисельності можна розбити на три основних етапи: підготовчий, який формує і закріплювальні. **Метою підготовчого етапу** є усереднення за рівнем професійної підготовки, наявності спеціальних тактичних знань і образу мислення, адаптаційних можливостей, інтелектуальних здібностей всього складу малої оперативної групи. **Метою формуючого етапу** є безпосередньо вироблення тактичних групових рефлексів в підрозділах малої чисельності, необхідно звернути увагу на те, що груповий тактичний рефлекс відбувається по набору різних схем і дій підрозділом при різних тактичних варіантах. **Заключний, закріплюючий етап** на практиці (в створених бойових умовах) відшліфовує отримані навички, відпрацьовуються колективні дії та можливі ситуації.

Висновки

На даний момент справа йде вже не про надання більшої уваги особистої безпеки співробітників

правоохоронних органів та підвищення ефективності правоохоронних дій, а про екстрені заходи в Україні з залученням юридичних, економічних, технічних, організаційних заходів. Існуюча в даний час тенденція до зростання злочинності в країні вимагає нового підходу до професійної підготовки особового складу органів внутрішніх справ, а особливо особового складу малих бойових груп.

Список літератури

1. Зарицкий В.Н. *Общая тактика: учебное пособие* / В.Н. Зарицкий, Л.А. Харкевич. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 184 с.
2. Колпакиди А. *Спецназ ГРУ* / А. Колпакиди, А. Север. – М.: Яуза Эксмо, 2008. – 864 с.
3. *Спецназ: Курс индивидуальной подготовки* / Уайзмэн Джон: пер. с англ. И. Гаврилова. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 304 с.

Надійшла до редколегії 16.11.2011

Рецензент: д-р військ. наук, проф. І.О. Кириченко, Академія ВВ МВС України, Харків.

ГРУППОВЫЕ ТАКТИЧЕСКИЕ РЕФЛЕКСЫ ЛИЧНОГО СОСТАВА ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ МАЛОЙ ЧИСЛЕННОСТИ

И.В. Власенко, И.О. Борозеный, А.А. Ликаренко

В работе рассматриваются вопросы повышения эффективности действий малых боевых групп. Экспериментальным путем определяются основные критерии их действий. Повышение боеспособности малых боевых групп происходит за счет выработки у личного состава групповых тактических рефлексов.

Ключевые слова: рефлекс, милиция, малая группа, тактика, эксперимент, эффективность, травматизм, боеспособность.

GROUP REFLEXES TACTICAL UNIT PERSONNEL SMALL NUMBER OF UNITS

I.V. Vlasenko., I.O. Borozeniy, O.O. Likarenko

The work deals with improving the effectiveness of small military groups. Experimentally by identifying the major criteria for their actions. Increase combat effectiveness of small military groups is due to the development of a personnel group tactical reflexes.

Key words: reflex, the police, a small group, tactics, experiment, efficiency, injuries, fighting ability.